

ORGANUL

LUMINAREI.

Gazeta Beserecésca, Politica, e literaria.

Cu pre Gratiósa invoientia.

Sambata

Nr. XXI.

24 Mai. 1847

TRANSILVANIA.

CLUSIU, 5: 17 maiu (continuare). Proiecte-
le de procedur'a in scaunele judecatorési urba-
riale facute de Deputatulu Hunedorei si in Sied.
LV acceptate de Dieta, sunt:

„Tota plansori'a urbariale, impreuna cu instan-
ti'a ce va cuprinde totu obiectulu si tote punctu-
rile de plansoria au pretendere si temeiriile ade-
veritorie, danduse in launtrulu la tabl'a urbaria-
le, pre calea resolutiunei se va impartasi cu par-
tea adversa spre darea respunsului pan' in 8 di-
le, dupa care partea acusatá se indetoresce pan'
in 8 dile, numarandu dela dioa impartasirei, asi
dá respunsulu sumarie, cu exceptiunile potentio-
se si cu documentele ce aru poté razimá merite-
le escusarei, seau, déca spre castigarea documen-
teloru la adevierirea escusariloru trebuentiose ar
avé lipsa de un mai indelungu restempu, a cere
dela tabl'a urbariale indelungarea acelu restem-
pu, carea dupa meritulu causei nou restempui va
aplicadá. Dupa luarea respunsului, tabl'a urbari-
ale, de va affá obiectulu deplinu desfiratu, va se-
lu judece in meritu, ér' de ar mai remané ceva
indoéla, dupa starea lucrului sau-lu va impartasi
si cu partea cealalta pe restempu determinatu
spre luminaie mai deplinita, seau va demandá o
cercare spre limpedirea aserteloru contrarie.

„De cum va dupa aceste amblete vreo parte nu
ar fi multiemita cu judecat'a adusa in meritulu
causei, se indetoresce pan' in 8 dile asi insinuá
acea nemultiemire inaintea tablei urbariale, can-
du amenduroru partiloru se voru dá cate 15 di-
le spre asi poté da in launtru observarile ce se
tieniu de cursulu obiectului suptu lege si a teme-
iuriloru indreptatorie, pentru care tabl'a va avé
de a luá a minte, cum cá de la dio'a insinuatei
nemultiemiri pan' in 30 de dile caus'a cu tote
datele ei pe lenga list'a causeloru (rotulus) se se
tramita la inaltulu Guberniu; inse prein acést'a a-
fara de casurile insemnate in § 7 urmatoriu
facerea destulu nu se impiedeca; de almintrea in
casurile pan' la judecarea causei partile nu au
dreptulu recursului, si de cumva se ar insinuá,
nu va avé putere de a impiedecá.

„Preste totu in tota templarea de scoterea a fa-
ra de pre mosia, pre cum si candu obiectulu plan-
soriei, afara de punerea inapoi (repositio) au de
pedepsele statute intr'al XII art. de lege, § 3 si
4, va trece preste 50 fl., facerea in efectu a ju-

decatei se va suspende pan' la sosirea judecatei
definitive a Guberniului regiu, ér' judecat'a adusa
in cause mai giosu de 50 fl. se demanda a se luá
la facere destulu afara dein dominiu.

„Facerea destulu, o va poté efectuá deregatori-
ulu esecutoriu ordinariu si pre tempulu feriiloru
judicarie, suptu a caria decursu de cumva efectua-
rea ar pasi preste judecata, in voea partei ve-
tamate va stá a se opune, ci atunci e detoriu asi
dá temeiriile oponerei la siederea cea mai antá-
ia a tablei urbariale, si descoperindu vetemariile
in contr'a procedurii esecutorie asi indreptá le-
giuirea opunerei si asia asi castigá resolutiune re-
pulsiva: intr' alta templare, pre cum si candu mai
inainte ar impiedecá facerea destulu, in deregato-
ri'a supremului deregatoriu va stá, a midiloci
pe calea cea mai scurta facerea destulu a jude-
catei; spre care scopu M. Sa cu tota devotiunea
vine de ase rugá pentru o asia demandare, cá la
templarea candu supremulu deregatoriu ar avé
trebuentia de ajutoriu militariu, deregatori'a mi-
litaria cea mai aproape la cererea officiosa acelu
deregatoriu se il' dé.“ Acestu § in catu va s'au
modificatu.

„Estimarile in ori ce templari, se voru face
prein judele nobililoru (scau duló) asia, catu si
partea pretenditoria si cea adversa se numésca
cate doi estimatori, judele (au duló) pre al 5 lea,
seau candu vre o parte se ar retrage a numi e-
stimatoriu, si pre alti doi va ordená, pre toti va
jurá si respunsurile de estimarea facuta luandule
in scrisu le va dá partiloru in forma officiosa; ér'
in casurile de luare in same, decum va partile
far postí, luandu in susu pretensiunile impromu-
tate le va determiná, si despre acést'a va prepa-
ra o adevierentia acurata cuprindiatoria de totu
cursulu acei luari in same, si de se voru postí, a-
menduroru partiloru a o dá in forma legiuita.

„In tote plansoriile, in carele se cere punerea
inapoi, partea vetemata e detoria asi da plansori-
ri'a la tabl'a urbariale pan' in 3 luni socotindu
dela templarea nedreptatirei, ér' intru alte tem-
plari urbariale pan' intru un anu, suptu pedeps'a
escluderei de a poté radicá procesu de aci in colo.

„Partea, carea si pre calea Guberniului sia pier-
dutu cererea, dupa implinirea legiuita a facerei
destulu in obiectu de cercare preste 50 fl. va mai
poté asi renoi plansori'a, ci numai o data pan'
intru un anu.

„Ce se tiene de spesele intru judecarea astoru

plansori, tabl'a urbariale intru judecatai totu deaun'a va insemná, care parte si in cata mesura se le porte; ér' preste totue de a se insemná, cum ca cu ocasiunea scoterei de pre mosia in urm'a Trip. P. I. tit. 40, spesele le va portá domnulu pam.; ér' ce se tiene de pedepse, de intru acestea 1/3 va fi a castigatoriului, alta 1/3 a judecatoriului, si cealalta 1/3 se va intorce spre castigarea celoru trebuentiose pentru cancelaria.

„Darea de scire legiuita, ce trebue ase face inainte de esire au scoterea fara, la tota intemplanarea trebue se se faca pan' la San-Mihaiu inclusive; dupa care, terminulu esirei si de aci inainte va fi diua de San-Giorgiulu urmatoriu.

„In urma: dein preindurat'a invoire a M. Sale, se voru platí dein Cass'a provinciei: notariului de lipsa lenga scaunele urbariale 200 fl. ér' judecatoriloru totu câte 200 fl. pre anu.“

La acestea se mai adausera si aceste dóue proiecte: cum ca sumele mai susu atinse se intielegu in moneta conventionala,— si cum ca inainte de pornirea procesului urbarial, indetorierea judelui nobililoru (seau a duloului) va fi, de ase poté radicá ca jude impaciitoriu spre impaciuirea partiloru litigante. — Se acceptara.

PRINCIPATELE ROMANESCI.

BUCURESCI, 11: 23 maiu. Dupa sciri oficiose dein St. Petersburg M. Sa Imperatulu Rusiei bine voia asemná dein cass'a Sa privata 3000 galbeni pentru arsii dein Bucuresci. M. Sa inca demanda, ca o culegere se se circuleze pentru nefericitii nu numai intru totu intensulu imperatiei, ci si in specie intru tota armat'a, aducunduse aminte de ospitalitatea si cuprinderea cordiale, ce intempinara ostile rusesci in Romania.— Maiu 9; 21. Baronulu S. M. Rotschild, afara de o suma insemnata pentru nefericitii de acolo, mai tramisa si 1000 galb. pentru baserec'a catolica dein Bucuresci.— Serenitatea sa Principele domnitoriu preintr'un oficiu catra Depart. de in launtru demandá, ca se se ée in lucrare operatulu Comisiunei deputate spre regularea utiliteloru si infrumsetiarea partei cetatei arse, ce statu dein D. Capulu-politiei J. Mano, D. Vornicu Otetelesianulu, Baronulu Borozin si architectulu Hefft. De ora ce inse dupa acestu operatu, impregiurarile pusicariei, ale S. Giorgiu si ale beserecei domnesci nu se voru edifica de plenu, ci se voru intoarce in piatiuri, se denumí alta Comisiune spre a cercetá documentele aceloru proprietari, ce aveau bolte pre locurile numite.

A N G L I A.

LONDON, 4: maiu. Vice-regele Irlandiei Lord Besborough morí in astadi sera' dupa o langedire lunga desperata. Se spune ca lucru certu, cum ca in locul lui ya se urmeze Lord Clarendon, intru a caruia locu ca ministru comericiului va scurmeze D. Labouchere min. postieloru, intru al acestuia Lord Normanby acum legatu in Paris, si intru al acestuia Lord Clancarde.

— O' Connell n'a ajunsu la Italia. J. des D. dupa o corespondentiá dela Nizza, scrie cá a muritu in Genua, si mai aproape Gaz. Un. de A. dupa cea dela Basilea cá a muritu in 15 maiu st. n. ser'a la 9 ore. Elu plecase in 5 maiu dein Marsilia catra Cività vecchia, si se aflá ceva mai

binisoru cá mainainte, cilui nu ia fostu datu a pune petiorulu pe pamentulu statului pontificiu, neci a vedé pre Piu IX facia la facia. Elu fí nascutu la a. 1775, si asia murí in etate de 72 de ani. Lucrulu lui a ajunsu la capetu.

— Jurnalulu Times insciresce dein Portsmouth, cum ca Sir C. Napier, Contr-admiralulu pavezei venete, se alese prein admiralitatea luá o Comanda speciale in marea mediteranea. Elusi va inaltia preste pucine dile paveze'a pre naea St. Vincent de 120 tunuri si numai de catu va plecá catra Lisboa. Alte doue nai de linia de cate 120 tunuri voru urmá catu se va poté mai curendu, si mai tardiu se voru alaturá si alte mai multe nai, de ora ce guberniulu se determiná a imulti flot'a anglesca dein marea mediterania.

F R A N C I A.

PARIS, 21 maiu st. n. Camar'a Pariloru votá eri asupr'a legeri atingatorie de capitululu St. Dionisiu (vedi Nr. XII). Unii articli de adausu propusi de D. de Barthelemy, carii aveau de scopu a defige au numerulu canoniciloru, au etatea lor si conditiunile suptu carele arupoté fi admisi, selapedara dupa o desbatere, in care luara parte DD. Persil, Mérilhou, Beugnot, Montalembert si ministruulu Hebert pazitoriuulu Sigileloru. Ministruulu dechiará, cá Camar'a nu are acum de a votizá de catu de spre fundarea Capitulului, ér' in catu pentru intrebările de organizarei, voru fí mai tardiu objectulu unele aunei legi, altele aunei ordenancie regie, dupa natura loru. Dupa aceea votá intru scrutiniu secretu asupr'a tota legea, ce se adoptá cu o maioritate de 109 voturi in contr'a 59.

G R E C I A - T U R C I A.

CONSTANTINOPOLI, 29 apr. Port'a asiedia de o cam data la marginile grecesci 40.000, si togn'a acum se ocupa cu radicare de noue trupe, pan' la 50.000. Soldatii emeriti nuse demisera in est'empu, pentru ca, dupa dis'a unui jurnalulu de acolo, nu voira ai demite dein causa unui indelungatu tempu reu.

— Dupa scirile mai noue dein Grecia, guberniulu grecescu, nendoitu spre intempinarea pericolului ce de ce merge mai tare cresce si amenitia comericiulu cu Levante si cu marea négra, cerú intremidilocirea cabinetulu Austrianu in diferenti'a cu Porta, si se dechiará plecatu a acceptá neconditionatu conditiunile de acolo propuse in 10 si 13 martiu.

— Aici inserámu scrisori'a D. lui Ey n a r d, de carea graisemu cu nr. trecut.

Paris, 3 maiu 1847.

Domnule presidente al Consiliulu.

„Dein scrisorile dein urma dein Grecia intielesi, cá guberniulu anglescu cere, precum e strinsu indetoratu, platirea semestrulu trecutú cuvenita pentru impromutatulu celu garantizí, si cá trei nai de linia se afla in portulu Pireu spre a sustiené acésta cerere.

„Io sperám totu deaun'a, cá Marea-Britania se va aretá animata de aceasi buna voientia decare e Francia si Rusia, si cá natiunea anglesca, fundandu de pre una cu aceste dóue poteri noulu regatu al Greciei, de sine fiendu mare si generosa se va invoí si ea a dá guberniulu grecescu

un restempu, ce sei dé midiloce de a poté oferi celoru trei poteri o garantia asecuratoria de valoarea imprumutului si replatirea lui intru venitoriu.

„Alipirea ce am catra patri'a vostra, si progresurile de si cam incete ale organizatiunei vostre financiare, mi-dau sperare fundata, cum ca Grecia va intrá intru o carare suitoria de imbunatatire. Io dar' am cea mai deplina convingere, cá de ve voru lasá tempu de a ve consolidá institutiunile, tiér'a vostra va fi instare catu mai curundu de a platí o parte de interese si de a dá tota securitatea pentru capitalulu imprumutului. Ci a ve constringe astadi, se platiti deplinu interesele detoriei, ar fi a ve privá de fuintánele trebuentiose la desfasurarea imbunatatirei vostre, si prein acea a face cu nepotentia crescerea venituriloru vostre, spre damnulu tuturor'a si alesu al poteriloru inesi, ce suscrisera la imprumutulu de 60 milioane.

„La o epoca prea critica pentru Grecia, inainte de sosirea regelui Otho, io avusem bucuri'a de a ve fi spre ajutoriu; astadi viu inca o data a cercá se ve dau un servitiu unei tieri, ce me intereseza prea viu si care o am de asia lungu tempu.

„Déca guberniulu anglescu pre tempulu sosirei acestei scrisori va stá totu pre cererea platirei portiunei sale dein semestrulu trecut, si déca neci o togmire amicala nu va avé locu, io oferescu guberniulu M. sale regelui Otho ai anticipá semestrulu cerutu, si spre acestu efectu deschidu un creditu de 500,000 fr. directoriulu bancului asupr'a DD. Delessert si DD. Odier si Comp. in Paris, pentru ca D. ministru al Angliei, care potesce acésta suma in numele guberniulu seu, se o pota recepe in urm'a efectelor dein Paris, spre a o amaná DD. loru Rothschild carii platescu interesele imprumutului.

„Io nu pociu a terminá fara de anu fericitá Grecia de carsulu bancului grecescu; acestu institutu e minunatu bine administratu, e in creditu de plinu, si a datu ne mesurate servitiuri agriculturii si comericiulu stricandu in mare parte usur'a. Cu acésta ocaziune, indrasnescu a ve provoca se urmati prein tote midulocele, pentru celelalte institutiuni, esemplulu Franciei si Angliei, intruducundu ordulu si regularitatea in tote ramurile venituriloru publice ce veti ajunge ale immulti si a nemici tote plansorile atátu de esagerate, ce re'a voientia se desfetéza a le lati asupr'a administratiunei financiaru vostre. —

„Intru interesulu aloru trei poteri, ce va sustinura cu atáta generositate, e de a vedé Grecia consolidanduse. Regenerarea vostra fú o lucrare europeana, tote partidele si parerile se sentira interesate pentru Grecia. Catu pentru mine, potu se marturisescu, cá nu am aflatu undeva de catu buna voientia si alesu in Francia. Acolo, dechiarezu cu juramentu, cá n'am vediutu de catu generositate fara reserva. — Tote acele denumiri de partide francesci, rusesci, anglesci sunt absurde; si cea ce tote poterile trebue se voiesca cu o anima, e, ca se ve consolidati si se fiti uniti. Cá ci, fi siguru, cum ca, ceca ce sémena neunire, nentielegere, resare numai dein insa Grecia si dein cei ce o locuescu. Ertatime, cá am intratu in asia lungi amerunturi, ci dorulu meu de a vedé inaintându prosperitatea vostra me trase a ve spune ce cugetam de car'a nostra Grecia.

„Acceptati etc.

I. H. EYNARD.

Jurnalulu ministerial Morning Chronicle dein London se in cumetase a satirizá in dilele trecute acést'a fapta sincera a binefacatoriulu filelenu, supunenduo a fi mascata si intr'adeveru dela Cabinetulu francescu. Ci renunitulu jurnalulu Times repudia dupa meritu acésta insinuatiune calumniosa dein partea jurnalulu ministerial. „Acestu asertu, dice Times, arata o necunoscentia deplina de caracteriulu pre aomenescu a D. lui Eynard si despre adeverat'a stare a intrebarei. Déca guberniulu francescu ar fi judecatu a fi de lipsa a luá pre sine responsabilitatea acést'a, esté prea chiaru ca dupa demonstrarea dein urma a Camarei deputatiloru Franciei in favorea cabinetulu grecescu, sum'a aceea s'ar fi votatu cu unanimitate, cu atát'a mai multu cá ci acestu votu ar fi fostu o trista macula pre nedumerirea ministriulu anglescu dein Atena. D. Eynard ne scapá de acea rusine, oferinduse a dá facia cu acelu crisis; elu se esprimi cu stemperare si bunetate catra noi precum si catra celelalte poteri aparetorie; elu facu si dise togm'a ce se potea astept'a de la un omu, ce are multe ajutorentie si intru a cui anima binele Greciei domnesce preste orice altu cugetu; noi aprobamu sentienteles esprese in scrisori'a sa catra Coletti.“

I T A L I A.

ROMA, 1 maiu. Se scrie, cum ca S. Sa demandá ase publicá budgetulu Statului, si cá clerulu regulariu se a ambiatu a da guberniulu in promutu mai multe milioane de scudi cu celu mai micu interesu; care de se va adeveri, financiele voru scapá dein incurcaturile in carele se afla.

FLORENTIA, 8 maiu st. n. Marele Duce dede afara in 6 maiu un edictu de mare momentu, ce aduce insemnate si fericite scimbari intru portarea censurei. Acestu edictu, afiptu pe paretu in tote ulitiele si piatiale publice in 7 sér'a, fú cuprinsu dein partea poporulu Florentiei cu mari demustrari de bucuria. Mai multu de trei mii persone se indreptara catra palatiulu Pitti. Marele Duce nu erá a casa. Chiamarile entusiastice pentru Ducele Leopoldu, famili'a ducale si teascu resúnara si se indoira, candu marea Ducésa incongiurata de fii sei se aratá pre balconu si salutá cu gratie poporulu. Deaci multiemea se duse supu ferestrele ministriulu de statu si de politia, pre carii salutara cu asemenea chiamari, dupa care se imprestiá la 10 ore fara cea mai mica turburare. J. des D. carele publica acestu lungu Edictu, judeca, cá meriteza aprobarea tuturoru omeniloru cu minte.

P E N I N S U L A P I R E N E A.

MADRID, 5 maiu. Regin'a prorogá Curtile fara tempu determinatu. — In 7 maiu se incepura cercetari asupr'a unuj advocatu a nume: Angelu La Riva, de care e prepusu cá ar fi puscatu in regin'a cu ocaziunea unei treceri pre in uliti'a d' Alcalá. — Scirile dela Barcellona dein 6, 18 maiu anuncia, cumca colonelulu Baxetos ea la 3: 15 ar fi prinsa band'a lui Tristany si ar fi ucisu 20 omeni. Tristany (Carlista, Canonicu) insu fú prinsu si dusu la Solsona, unde l'au esecutatu; si asia factiunea Carlistiloru dein Catalonia se pare a fi stinsa de totu.

PARIS, 4: 16 maiu. Scrisorile dein Oporto

pan' la 11 maiu spunu, că junt'a insurgentiloru nu va se accepteze propositiunile guberniului, aduse la Oporto de colonelulu anglescu Wylde, ci postesce că regin'a se se supuna conditiuniloru ei. Ci cu tote aceste se speréza, ca junt'a in urma se va plecá.

P R I N C I P I A

de limba si scriptura.

XIX.

Noi nu amu socotí a ne fi ajunsu scopulu, ce ne amu propusu, de nu amu adauge si un micu catalogu de cuvente originarie si derivate, unele ce astadi num ai la romanii preste dunare se mai audu, si altele carele inca dela a. 1580 pan' la 1700 mai erau in usu la noi; ér' de atunci au perira de totu dein limb'a rom., au numai raru seau prea raru se mai audu si se scriu.

O enumerare intrega dupa cercari si daturi credentioase, ar fi si mai lunga de catu se afle spatiu de ajunsu intr' aceste anguste colomne, simai uricioasa pentru multi de catu se o pota gustá, ci si de almentrea loculu ei fiendu intru un Vocabulariu anumitu, ce ore candu romanii desteptanduse asi socotí limb'a cu tota seriozitatea si studiulu istoricu nu voru lipsí al construí. Noi si dein pucinu ce vomu pune inainte, ne incredentiannu, că vomu fi adevéritu aceea ce mai de multe ori amu disu: ca pierderele neau trebuitu se fia insemnate. Dein care apoi, impromutandune cu alte eterogene, n'au lipsitu, cine se ne judece dupa starea de acum a limbei, nu numai că nu suntemu románi ci că si limb'a nu ne e de catu un amestecu dein limbele tuturoru poporaloru, dein care ne amu prefecutu. Noi credemu inca, că dupa publicarea acestei liste multi, carii nu se prea multiemea cu intrebuentiarea unoru cuvente latince, ne voru escusá de acinainte mai multu, vediendu că multe ce intrebuentiaramu nu latine numai ci si romanesci au fostu ore candu.

A. Macedono-romanesci.

Funtanele dein care culegemu acésta lista sunt pucine, si restrinse numai la patru monumente prea mici, ce se dederá intr' acestu dialectu. Aceste sunt:

Cavallioti, vocabulariu grecescu-romanescu-albanescu, Venetia, 1770, dupa cum se afla luat in Thurmans Unters. über die Gesch. der östl. europacischen Völker, Leipz. 1774; p. 181—238.

Rosa, Cercari asupr'a Romaniloru de preste Dunare, Pesta, 1808, in 8, grecesce si nemtiesce, unde la p. 68—77 se afla un vocabulariu romanescu.

Bojadschi, Gramatica romanica, Viena, 1813, 8, grec. si nemtiesce.

Analele de literatura dein Viena, t. XLVI, p. 101 seq., unde se afla testulu evangheliei dela Luca XV, 11—32 despre fiulu predatu, dupa traducerea aceluiași invetiatiu inedita.

Literele initiale A, B, C, R arata pre fontanele susu insemnate.

Aleptu, alesu, B.

agru, ager, B. C.

amenator, lenesiu, C.

arina, arena, neia, B. C.

aua, uva, cρρδρδρ, C. Litera A e adausa ca in

amare, a umbra etc.

boace, vox-cis, ΓΑΛ. B. C; de aci si noi inca: a bocí strigá.

basiá, βΑΣΙΑ, basiare, cρρδρτα. A. B.

calvu, calvus, ΠΛΕΨΩΓ, C.

caroare, ΚΑΡΟΑΡΕ, calor-re, C.

campana, ΚΑΜΠΑΝΑ, ΚΛΟΠΟΥ, C.

ceacire, noi amu dice: cécere, ticer-re, ΜΑΖΡΕ, C.

coru, cor, ΑΝΙΜΑ B. (dub.)

copía, turma B. C.

cubee, cubile? C.

dâma, damnum? ΠΑΡΨΕΖ. B.

demându, demando, ΠΟΡΨΗΥΕΙΚ, B. C.

—demândaciune, ΠΟΡΨΗΚ, A.

desicu, diseco, ΔΕΨΙΚ. C. R.

disvescu, disvestio, ΔΕΨΕΡΑΚ, C.

dispoliatu, despoliatu, ΓΟΛ. B. C.

dolu, dolus, ΕΙΚΛΕΨΩΓ, B. (dub.)

duplu, ΔΔΟΥΤ, C.

e, et, ΕΑΡ, B. C.

eta, actas, ΒΕΑΚ, B. C. R.

fao, noi amu dice: faua, faba, ΚΟΚ. C.

faptu-ta, ΦΖΚΨΤ. B.

fedea, fides, ΛΕΦΕ. B.

fortá, fortis, ΠΑΡΕ. B.

frutu, fructus, ΡΟΔ. B. C.

fumelia, familia. B. C.

ghinda, gens-tis, ΗΕΑΜ, B. C. R.

gudescu-me, gaudeo, ΜΖ ΒΕΨΕΨΕΙΚ. A.

heavra (feavra), febris, ΦΡΙΓΨΡΙ. B. C.

hica (fica), ficus, ΣΜΟΚΙΝ. C.

higu (figu), figo, ΑΦΙΓ. C.

ilie, illia, ΜΑΥΖ. C.

impetiga, impetigo, ΠΕΨΙΝΨΙΝΕ. C.

indregu-me, indrepse, ΑΔΡΕΠΤΨΜΑ. B.

—indreptu, ΑΔΡΕΠΤΑΤΨ. B.

investese, CE ΑΜΕΡΑΚ. B.

jie, I. ΗΙΕ, vis (βία?). C.

jinjici, I. ΗΨΗΨΨΨ, viginti, dóa-dieci B. C. R.

lactuca, vechii la noi ΛΨΠΤΨΚΑ. C.

lau, lavo, ΣΠΛ. C. S.

—laturi, B.

mandata, mandatum, ΠΟΡΨΗΚ. C.

merinde, meridies. C.

mesu, mensis (ca pescu in locu de pesce) ΛΨΗΖ B. C. R.

misale, mensale, ΜΑΡΑ. B. C. R.

muru, murus, ΖΙΔ, C.

neospa, ΒΡΖΨΜΑΨ. C.

niforse, niforte, de ΗΨΚΨΜΕΑ. B.

niraire, dela in etira?, ΜΖΗΕ, B. naraire C.

oara, hora, ΒΡΕΜΕ, ΥΑΙ. B.

ordu, ordo, B. (dub.)

ordinie, ΠΟΡΨΗΚ. C.

oarfanu, orphanus. B. C.

periculu, ΠΡΙΜΕΨΗΔΙΕ, B. C.

pleaga, plaga, ΕΨΤΑΙΕ B. C.

pinu seu chinu, pinus, ΚΡΑΔ. C.

poarca, porca, ΣΚΡΟΑΦΑ. C.

putána, ital. putana, A.

siara (σαρ), serra, ΖΑΡ. C.

sclifura, sulfur-re. C.

timone, temo-nis, ΡΨΔΑ. C.

vegliu, vigilo. ΠΖΨΕΙΚ. B. C.

viptu, s. jiptu, victualia. B. C.

vomu, vomo, ΚΟΡΖΙΚ. C.

vómera, vomer-ris, C.

CES. R. PATENTE

pentru Academi'a de in Viena.

NOI FERDINANDU I. de in Grati'a D. dieésca Imperatulu Austriei, Regele Ungariei si Boemiei cu acestu nume al V., regele Lombardiei si Venetiei, al Dalmatiei, Croatiei, Slavoniei, Galiciei, Lodomeriei si Iliriei, Archiducele Austriei, Ducele Lotaringiei, Salisburgului, Stiriei, Carinthiei, Carnioliei, Silesiei de susu si de giosu, Marele-Principe al Transilvaniei, Marchionele Moraviei, Comitele-principe de Habsburg si Tirolu etc. etc.

Dupa esemplulu gloriosiloru nostri antecesori de pururea fiendu plecati a cunosce, cumca ajutoarea scientieloru si latirea cunoscentieloru solide, e unulu de in cele mai de frunte midi-loce spre buna-starea societatei civile, si prin a nostra buna-voientia a desteptá si a ajutá straduentiele barbatiloru, ce prein o activitate plina de succesu se au destinsu intru acésta tendentia, determinaramu a fundá o Academia de Science intr'a Nostra Cetate Capitale si de Residentia, in Viena, si confirmaramu urmatoriele determinari spre organizarea ei, ce voru formá Statutele aceliassi:

§ 1. Academi'a scientieloru in Viena e o Corporatiune erudita pusa suptu a Nostra speciale patroni'a, a cari'a destinare e a ajutá scienti'a intru ramurile indreptate catra ea prein cercari independente a membriloru ei, si prein animarea si ajutorirea lucrariloru straine, a ascurá cunoscentie si aflari folositorie prein examinarea de propasiri si descoperiri, si prein publicarea de lucrari pline de invetiatura dupa tota potenti'a ale lati, precum si a ajutorá scopurile guberniului prein responderi la atare probleme si intrebari, ce se tienu de campulu scientieloru.

§ 2. Activitatea acestei Academii are de a cuprinde:

a) scientiele matematice si naturale;

b) istori'a, limbele si archeologi'a in cuprinsulu celu mai intensu, prein acest'a si eformarea limbiloru patrie; de unde se imparte

intru o Clase pentru scientiele matematice si naturale, care se chiama Clase matematica-naturale, si intru o Clase pentru istoria, limbi, archeologia, carea se va numi Clase istorica-filologica.

§ 3. In fia-care de intru aceste dóue Clase, carele ca un intregu colucrúza la ajungerea scopului mai de in susu, spre usiararea lucrariloru se potu formá sectiuni speciale, care voru avé a se cuprinde distinctu cu problemele, ce se tienu de singuratecile ramuri ale acestoru impartituri de frunte scientifice.

§ 4. Spre a poté face destulu scopuriloru puse ei, Academi'a scientiloru,

a) se va aduná in destintele ei clase špre suatuirea si desbaterea obiectelor scientifice, si ca un intregu spre implenirea trebiloru sale; se va impreuná regulatu intru adunari recuretorie spre ascultarea referatelor si cuminecatiunilor scientifice, si intotu anulu o data seau de dóue ori intru o sidentia solene inaintea unui mai mare numeru de auditori va propune un conspectu de lucrarile sale si scimbarile intr'insa template;

b) in totu anulu va escriesi va ajudecá patru pretiuri pentru cele mai bune lucrari intru deslegarea de probleme scientifice de in sfer'a lor;

e) rezultatele lucrariloru membriloru sale le va depune intru o adunare de monumente, va dá a fara lucrari scientifice de in sferile sale, care lise voru tramite si se voru aflá bine intogmite, si intru o scrisoria, ce dupa mesur'a materialului va se ésa, va face cunoscutu un conspectu de pururea despre ocuparile sale si impartasirile ei tramise;

d) va luá la socotéla serioasa intrebarile puse ei dela administratiunea tatului, si va dá parerile cerute.

§ 5. Ces. r. Academia a Scientieloru, in carea barbatii de in tote clasele pre temeulu lucrariloru scientifice recunoscute se potu suscepe, e pusa suptu a Nostra speciale patronia, si in relatiunea catra administratiunea Statului are a ocupá starea unei Corporatiuni de sine statoric.

§ 6. Noi ne reserbam a denumi un Curatoriu pentru Academi'a scientieloru.

Prein acest'a ea in tote temparile are de a se intoarce catra Noi, candu va avé trebuentia de ajutoriulu Nostru, seau va avé de cugetu a ne asterne doririle, cererile si lucrarile sale.

Preintr'insulu are Academi'a de a corespunde cu oficiolaturile Nostre, si elu e respundietoriu pentru paz'a Statutelor precum si pentru cursulu ce va tiené Academi'a.

§ 7. Organismulu Academiei va stá.

a) de in 48 de membre actuale de intr'a-mendóue clasele intru asemene numeru, de in carei 24 voru trebui a resiedé in Viena;

b) de intru un Presidente, care la totu trei ani esupusu la nóua alegere;

c) de intru un Vice-presidente;

d) de in doi Secretarii, a caror'a intarire totu la patru ani ede a se cere dela Noi, si de in carei unulu, pre lenga trebile clasei de carea se tiene, va ingrigi si de ale Secretariului generariu al Academiei;

e) de in membre onorarie, ce nu voru poté trece numerulu de 24;

f) de intru un numeru de membre corespundietorie, ce Academi'alu va restringe.

§ 8. Presidentele, carele impreuna cu V. Presidentele si cu Secretarii are de a ingrigi pentru cursulu regulatu al lucrariloru Academiei si a preveghiá pentru tienerea Statutelor, va tiené pre Curatoriu totu deauna de plinu inscientiatu despre lucrarea ei.

Presidentele si Secretarii, carei trebuie a se luá de in numerulu membriloru actuale, se alegu de acestia, si alegerea lor se va asterne spre intarirea Nostra.

Pre V. Presidente, va avé Curatorulu a Nil' desemná totu la tre ani de in numerulu membriloru actuale.

§ 9. Spre membre actuale, in casuri de vacantia, Ne va propune Academi'a spre denumire, pre acei trei barbatii pre carei dupa maioritaea voturiloru ii va socoti mai vrednici.

§ 10. Denumirea membriloru onorarie asemenea va urmá prein alegerea membriloru actuali, dupa ce alegerea facuta totu deaun'a Ni se va asterne spre intarire, si noi o vomu conferi.

§ 11. Intr'asemenea ede ase tiené si alegerea membriloru corespundietori prein membrii actuali si suptu paz'a prescrielor legiuite.

§ 12. Academi'a scientieloru va tiené un personal de servitiu si de ajutoriu respundietoriu cuprin-

deriloru ei, a caruia togmire remane intru despu-
nera ei.

§ 13. La tote alegerile de Academia facun-
de precum si la tote conclusele ei, numai mem-
brii actuali, Presidentele, V. presidentele si Se-
cretarii au dreptu de votizatu. Tote alegerile si
proiectele de denumire trebuie ase face dupa ma-
ioritate de voturi absoluta. Er' la celelalte voti-
zari conclusele se voru face dupa maioritaea vo-
turiloru relativa.

§ 14. Spre tempinarea speseloru Academi'a
Scientieloru va trage dein vestiariulu Statului o
dotare pre anu de 40,000 fl. C. M. numai multu,
carii ei se voru asemná dela presidiulu Camarei
Nostre de Curte universale, pre temeulu calculi-
loru preliminarie dupa mesur'a trebuentieloru fa-
cute si aprobate.

§ 15. Spre acestu scopu Academi'a in totu
anulu inainte de inceputulu anului admini-
strativu va avé asi face un calculu preliminaru
documentatu de trebuentiele ei, si intr'aseme-
nea cu capetulu fia-carui anu adá osocotelea in-
chictoria despre aplecarea baniloru recepti. De
cumva dotatiunea depre anu sear aflá la capetulu
anului neaplecata, superfluulu va remané intru de-
spunerea Academiei, si cu impreuna intielesulu
administratiunei financiare se va elocá cu inte-
resu ca un fundu a Academiei, fara de a se intru-
duce prein acést'a vreo scadere in dotarea Aca-
demiei.

§ 16. Spesele ce voru ocure, si nu sunt si-
stemizate, se voru examiná si concludere de Aca-
demia in suaturile ei periodice, se voru indereptá
de Presidentele cu impreuna suscrierea Secretariu-
lui, si computá de un oficiariu spre aceea deputatu,
carui va fi deregatori'a de a erogá.

§ 17. Presidentele Academiei va trage pe
decursulu deregatoriei sale un salariu de 3000 fl.,
V. presidentele de 2500 fl., secretariulu celu ce de
odata va implení si locul de Secretariu genera-
riu al Academiei 2000 fl., si al doile secretariu
1500 fl.

§ 18. Ca semnu de a Nostra speciale bine-
voientia, Academia va avé drepturi si prerogative:

1) membrii actualii a Academiei, Presidentele,
V. presidentele, si Secretarii potu portá uniform'a
de onore ce lise cuvene;

2) Academi'a pote in totu anulu escrie si im-
partí patru premiuri dupa determinarile § lui 4;

3) ea are dreptu de a determiná onorariuri cu-
venentiose pentru lucrarele scientifique destinate
de ea ase publicá in tipariu, si autoriloru pe lenga
aceea a aretá, cum ca atari lucrari devinu proprie-
tate exclusiva a Academiei;

4) se voru dá Academiei localitati corespun-
dientorie trebuentieloru ei intr'un edificiu a Statului;

5) spre lucrurile de tipariu ce voru ocure,
Academiei se va aplacidá folosenti'a fara plata
cu Tipografi'a Statului dupa totudeaun'a maina-
inte cerut'a invoire a Presidentelui Camarei de Curte;

6) membrii Academiei, caria ereserbatu a in-
dreptá biblioteciloru si adunariloru Statului carti-
le si alte obiecte de scientie, sunt mai cu asupr'a
indreptatiti ase folosi cu acele institute dupa mai
nainte intielegerea cu prefectii loru;

7) Institutele publice de invetiatura sunt in-
determinate, a concede dupa potentia togmirele, labo-
ratoriele si aparatele, intogmite spre scopurile
Academiei, spre cercari si cercetari si ai dá la cererea

ei tote impartasirile ce aru avé ceva legatura cu
ocupatiunile ei;

8) Academi'a are dreptulu, suptu obserbarca
legiutieloru determinari statatorie, ase pune in re-
latiune cu tote corporatiunile scientifique si a tie-
né cu ele corespondenti'a ce is'arparé cuvenentiosa.

§ 19. Academi'a in urm'a acestoru statute a-
re de a proiectá si propune Curatoriulu spre in-
tarire ínstructiunile trebuentiose pentru urmarea
dein launtru si lucrarele ei.

Noi ne incredintiamu, cá Academi'a prein ur-
marea scopurile propuse ei se va aratá vrednica
de a Nostra incredentiare, si va efectué doririle
ce le avemu la intemeierea ei pentru binele popo-
ralora nostre, si de o data indereptamu tote dere-
gatoriele spre cooperarea aratata loru prein Sta-
tutele mai dein susu.

Datu intru a Nostra Cetate Capitale si Resi-
dentia, in Viena, 14 Maiu, dupa nascerea lui Chri-
stosu 1847, al imperatoru nostre anulu XIII lea.

FERDINANDU.

L. S. (urméza suscrierile).

List'a nou-denumitiloru 40 membri actuali
ai Academiei:

1. Jos. Arneht Dir. Cabin. de bani, in Vienna.
2. Al. Auer Dir. Ces. r. Tipogr., in Viena.
3. Adr. Balbi, c. r. Consil. in Mediolanu.
4. Andr. Baumgartner, c. r. Cons. in Viena.
5. Ant. Bodoni. Prof. in Pavia.
6. Fr. Carlini, Dir. Astron. in Mediolanu.
7. Jos. Chmel, V. Dir. Archiv. in Viena.
8. Com. Andr. Citta della Vigodarzere, Pres.
Instit. Scient. in Venetia.
9. Com. Em. Dessewfy, c. r. Camerariu.
10. St. Endlicher, Prof. de bot. in Viena.
11. Andr. de Ettingshausen, Prof. in Viena.
12. Fr. Grillparzer, Dir. arch. in Viena.
13. W. Haidinger, c. r. Cons. in Viena.
14. Bar. Jos. Hammer, c. r. Cons. in Viena.
15. Bar. Car. de Hügel, in Viena.
16. Jos. Hyrtl, Prof. de anatom. in Viena.
17. Alb. Jager, Prof. in Insbruck.
18. Com. Jos. Kemény.
19. Car. Kreil, Dir. astron. in Praga.
20. J. Labus, in Mediolanu.
21. Com. Pompeo Litta, in Mediolanu.
22. Alb. Muchar, Prof. in Gratz.
23. Bar. Eligiu de Münch, c. r. Cons. in Viena.
24. Fr. Palatzky, historiografu a Statur. Bohemiei.
25. Paulu Partsch, Cust. Cab. in Viena.
26. J. Prechtel, c. r. Cons. in Viena.
27. Swatopluk Preszl, Prof. in Praga.
28. J. Lad. Pyrker, A. Ep. dela Agria.
29. Jos. Redtenbacher, Prof. in Praga.
30. J. Santini, Prof. astron. in Pavia.
31. Paulu Schaffarik. Cust. bibl. in Praga.
32. Ant. Schrötter, Prof. in Viena.
33. Sim. Stampfer, Prof. in Viena.
34. Jodok Stültz, c. r. istoriografu.
35. Com. Jos. Teleky, Gubernatoriulu Transil-
vaniei etc.
36. Fr. Unger, Prof. in Gratz.
37. Beda Weber, Prof. in Meran.
38. Jos. Wenrich, Prof. in Viena, (mortu 17
maiu, in dioa publicarei).
39. Ferd. Wolf, Scrip. la c. r. biblioteca.
40. Franc. Zippe, Prof. in Praga.